

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 115

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 17. juuni 2025

Algus 14.00, lõpp 15.30

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Züleyxa Izmailova

Kutsutud: Eesti Laevaomanike Liidu juhatuse liige Consolato del Mare OÜ juhataja Indra Kaunis, Viru Keemia Grupi AS regulaatorsuhete juht Meelis Münt, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu tegevjuht Siim Umbleja, Kliimaministeeriumi kliimaosakonna juhataja Laura Remmelgas ja nõunik Annika Varik (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi muudatuste osaline ülevõtmine) (667 SE) arutelu
2. Keskkonnakomisjoni V istungjärgu kokkuvõtete tegemine
3. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi muudatuste osaline ülevõtmine) (667 SE) arutelu

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et eelnõu 1. lugemine toimub 18.06.2025. Kaubandus-Tööstuskoda andis teada, et nende esindajal ei ole võimalik istungil osaleda. Logistika ja Sadamate Liit ei saanud samuti istungil osaleda, aga saatis oma märkused, mis puudutavad aastaaruandeid ja välismaiseid laevafirmasid. Eesti firmasid on vähe ja reguleerimise eesmärk on pigem formaalne täitmisenõue suures mahus. Eesti lipu all sõitvate laevade vähesuse tõttu on eelnõu maht ebaproportsionaalselt ülepaistunud. Samuti tõdesid nad, et seaduse eelnõu enamus sätteid sisaldavad otseseid ja ka korduvviiteid EL direktiividele, mille kasutamine praktikas on vägagi keeruline. **Indra Kaunis** märkis, et Tallink on Eesti Laevaomanike Liidu liige ning esindatakse ka nende huve.

Annika Varik sõnas, et Eestile määratud ettevõtted, kes kuuluvad kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS), peavad esitama heite aruande. Aruannet ei pea esitama kõik Eesti sadamasse saabuvad laevad, sest osad on määratud Euroopa Komisjoni

nimekirja alusel teistele liikmesriikidele hallata. EL-i määrused kohalduvad Eestile otse ja neid ei kirjutata seadusesse ümber. Viitamise süsteem on kooskõlas Eesti õiguse hea tavaga ja Justiitsministeerium on dokumendid ka üle vaadanud.

Indra Kaunis lausus, et ministeerium on paljude asjade osas huvigrupile vastu tulnud. Suurim probleem on, et laevaomanikud pole nõus maksma 2024. aasta heitekoguste hüvitamise eest. Regulatsioon on viibinud ja sellega kaasneb märkimisväärne kulu, mis toob kaasa hindade tõusu. Laevaomanikud on nõus arendama edasi keskkonnahoidu, kuid EL-i määruse välja töötamine ja Eesti valitsuse poolne hääbiväärselt pikk menetlus on laevaomanike suhtes ebaõiglane. Samuti on see vastuolus õiguskindluse põhimõttega. Summa tuleb tasuda sellel aastal ja seadus pole veel jõustunud. Laevaomanikud paluvad tähtaega edasi lükata nii palju kui võimalik. **Laura Rummelgas** kommenteeris, et laevadele on kehtinud CO₂ seire kohustus alates 2018. aastast. Tallink on lisanud HKS-i ühikute kompenseerimiseks vajaliku summa reisija pileti hindadesse juba 2024. aastal ja sõidul Soome lisandub inimese kohta 1,3 eurot. Riik ei saa ühepoolset direktiivi nõuete täitmist edasi lükata. Juhul kui heitkoguseid ei kompenseerita nõutud mahus, siis teised liikmesriigid võivad keelduda sadamate kasutusest. **Annika Varik** lisas, et paar ettevõtet pole aruandluse osas korrektselt kohustust täitnud. Suurem enamus ettevõtteid on aruanded esitanud ja avanud registrikontod ning üks ettevõtte on heite juba kompenseerinud. Regulatsioon pole uudis, sest laevandusettevõtted nimetati HKS-i 2024. aasta alguses. Arusaadav on, et uued finantsilised nõuded pole meelepärased ja seetõttu pakub riik toetusmeetmeid. Keskkonnaameti poole pole pöördutud pretensioonidega.

Yoko Alender uuris, millal rakenduvad toetusmeetmed. **Annika Varik** vastas, et Retrofit toetusmeede on avanenud ja teise meetme osas tegeletakse eelarve allikaga. Kui Eesti ettevõtted ei täida HKS-i kohustust kaks aastat, siis teistel liikmesriikidel, kellel on määrus üle võetud, on kohustus mitte lubada Eesti laevu enda sadamatesse. **Laura Rummelgas** ütles, et laevade ümberehituse meetmesse investeeritakse 25 miljonit eurot.

Mait Klaassen küsis, kuidas arvutatakse laevade heitkoguseid. **Laura Rummelgas** vastas, et heitkoguseid raporteeritakse kütuse kulust lähtuvalt ehk kui palju on kütuse CO₂ heide. Kütusekulu mõjutavad laeva tehnilised lahendused. Heitmete vähendamiseks on võimalik minna üle säästvamatele kütustele ja tõsta laevade energiatõhusust.

Indra Kaunis märkis, et neljal laevaomanikul on probleeme kohustuse täitmisega. Retrofit meede nõuab, et 25% laeva energiast oleks puhas energia (aku, vesinik). EL-i toetus on piiratud ja Eesti laevaomanikke see meede palju ei aita. Maksma tuleb hakata nüüd, kuid laeva ümberehitamine võtab aega.

Andres Metsoja ütles, et Laevaomanike Liit ütles, et seaduse tagasiulatuv mõju neile ei sobi ja ministeerium surub eelnõu ikka läbi. Ta küsis, millised erisusi on Soome rakendanud ja miks pole Eesti neid kasutanud. **Laura Rummelgas** vastas, et Soome on rakendanud saarte erisust ja seda arutati ka Eesti kontekstis. Erisus eeldab, et laevad peatuksid Saaremaal või Hiiumaal. **Yoko Alender** ütles, et kui sellised marsruudid tulevad, siis on võimalik erisust kasutada. **Indra Kaunis** lisas, et saarte erisusest oli juttu, kuid sellele ei nähtud vajadust.

Rain Epler uuris, kui suur on Retrofit toetusmeede ja palju maksab ühe laeva ümberehitamine. Ta küsis, millised on direktiivi ülevõtmise tähtajad ja kas Eesti võtab direktiivi rangemalt üle. Ta soovis kõikide EL-i liikmesriikide võrdlust direktiivi ülevõtmisest. **Laura Rummelgas** vastas, et laevade ümberehitamise meetme maht on 25 miljonit eurot ja ühe laeva ümberehitamise maksumus sõltub sellest, mida laevaettevõtte soovib teha. Tulevikus saab kaaluda selle meetme jätkamist. Teiste riikide ülevaade on võimalik kirjalikult järgi saata. Enamus EL-i liikmesriike on direktiivi üle võtnud ja Eesti on viimaste seas. Eesti võtab direktiivi üle miinimummahus. Palju erandeid direktiiv ette ei näe.

Meelis Münt sõnas, et esilagu nähti, et eelnõu läheb kaugemale, kui EL-i rakendusmäärus,

kuid ministeerium muutis eelnõu sõnastust. Praeguse eelnõu sõnastusega nõustub Viru Keemia Grupp (VKG). EL-i rakendusmäärused omavad keskkonnavaldkonnas oluliselt suuremat mõju. Rakendusmäärusega sai VKG 10 miljoni eurose toetuse kuni 2030. aastani. Rakendusmääruste väljatöötamisel peaks huvigruppe rohkem kaasama. Eelnõu § 1 punkti 29, mis puudutab CO₂ kvoodi rahade jagamist, tuleks vaadata koosmõjus kliimakindla majanduse seadusega. Meetmete väljatöötamine ja vahendid peaksid olema otseses seoses. **Laura Rummelgas** kommenteeris, et kliimakindla majanduse seaduses pole plaanis rahastamise poolt sisse kirjutada. Seda käsitleb atmosfääriõhu kaitse seadus ja lisati täiendus, et aidata ettevõtteid puhtale majandusele üle minemisel ja roheinnovatsiooni investeringute tegemisel.

Siim Umbleja lausus, et ministeerium on eelnõus korrigeerinud moderniseerimisfondi sõnastust. Seadusandlikul tasemel võiks olla sätestatud, et moderniseerimisfondi vahendid suunatakse sektorisse tagasi. EL on viimastel aastatel kaugküttesektorit toetanud struktuurivahenditega ja sektoris on ebakindlus, kas tulevikus saab jätkata moderniseerimisega. CO₂ saastetasu on takerdunud direktiivi ülevõtmisega. Kaugkütte ettevõtjad ja tarbijad võiks vabastada CO₂ saastetasust. Ta märkis, et 100 euro suurune trahv tagastamata ühikute eest pole õiglane. **Laura Rummelgas** vastas, et 100 euro suurune trahv tuleneb direktiivist ja on kõige väiksem võimalik summa. Kaugküttesektori CO₂ tasu analüüsitakse koos hoonete- ja transpordisektori kauplemissüsteemi seire ning rakendamise võimalustega. Hetkel ei hakata sekkuma Rahandusministeeriumi riigieelarve koostamise protsessi. **Yoko Alender** ütles, et loogiline oleks luua seos HKS-i tasu maksmise ja toetuste rahastamise osas.

Rain Epler uuris, palju maksab tarbijale direktiivi rakendamine. **Meelis Münt** vastas, et ettevõtte toodang eksporditakse ja selle omahind kasvab. HKS 2 osas tõuseb hind. **Siim Umbleja** kommenteeris, et Eesti kaugküttesektoris kasutatakse põlevkiviõli külmadel ilmul suurt tarbimise puhul reservkütusena. Põlevkiviõli osakaal väheneb. **Indra Kaunis** sõnas, et 2024. aastal makstakse heitkoguse määrast 40% ja 2025. aasta eest makstakse juba 70%. Hinnatõus on sisse kodeeritud ja reisijate piletid ning kauba vedu lähevad kallimaks.

2. Keskkonnaministri V istungjärgu kokkuvõtete tegemine

Yoko Alender sõnas, et V istungjärgul pidas keskkonnaministri kokku 34 istungit, sh 4 ühisistungit maaelu- ja majandusministri ning 1 avaliku istungi. Toimus ka 1 väljasõiduistung. V istungjärgul keskkonnaministri menetluses olnud eelnõudest võeti vastu 4 eelnõu, menetlusse jäi 7 eelnõu, tagasi lükati 4 eelnõu. Euroopa Liidu asjade komisjonile anti 3 arvamust ning menetleti 1 kollektiivne pöördumine.

3. Info ja muud küsimused

Yoko Alender tegi ettepaneku RKKTS-i § 47 lõike 4 alusel korraldada komisjoni korraline istung 25.08.2025 kell 11.00. Päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule (kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi muutmise osaline ülevõtmine) (667 SE) esitatud muudatusettepanekute läbivaatamine.

Otsustati:

3.1. Korraldada 25.08.2025 kell 11.00 ruumis L 147 keskkonnaministri istung. Päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule (kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi muutmise osaline ülevõtmine) (667 SE) esitatud muudatusettepanekute läbivaatamine (konsensus: Yoko Alender, Rain Epler, Jüri Jaanson, Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Tarmo Tamm)

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija